

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VI kadencja

Druk nr 4418
Warszawa, 19 maja 2011 r.

Pan
Grzegorz Schetyna
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. i na podstawie art. 32 ust. 2 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

- o umowie związku partnerskiego.

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem ustawy upoważniamy pana posła Ryszarda Kalisza.

(-) Romuald Ajchler; (-) Leszek Aleksandrak; (-) Marek Balicki; (-) Anita Błochowiak; (-) Tomasz Garbowski; (-) Witold Gintowt-Dziewałtowski; (-) Tadeusz Iwiński; (-) Ryszard Kalisz; (-) Tomasz Kamiński; (-) Jacek Kasprzyk; (-) Witold Klepacz; (-) Jan Kochanowski; (-) Sławomir Kopyciński; (-) Bożena Kotkowska; (-) Jacek Kowalik; (-) Janusz Krasoń; (-) Waclaw Martyniuk; (-) Zbigniew Matuszczak; (-) Tadeusz Motowidło; (-) Grzegorz Napieralski; (-) Artur Ostrowski; (-) Sylwester Pawłowski; (-) Stanisława Prządka; (-) Stanisław Rydzoń; (-) Stanisław Stec; (-) Wiesław Andrzej Szczepański; (-) Tadeusz Tomaszewski; (-) Marek Wikiński; (-) Bogusław Wontor; (-) Ryszard Zbrzyzny.

USTAWA

z dnia .....2011 r.

o umowie związku partnerskiego¹⁾

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. Ustawa reguluje kwestie dotyczące umowy związku partnerskiego.

Rozdział 2

Umowa związku partnerskiego

Art. 2. Przez umowę związku partnerskiego dwie osoby fizyczne pozostające faktycznie we wspólnym pożyciu określają swoje wzajemne zobowiązania o charakterze majątkowym lub osobistym w celu organizacji wspólnego życia.

Art. 3. Umowa związku partnerskiego jest zawierana w formie pisemnej z podpisami notarialnie poświadczonymi.

Art. 4. 1. Zawarcie umowy związku partnerskiego jest zgłaszane przez strony tej umowy kierownikowi urzędu stanu cywilnego właściwemu ze względu na miejsce zawarcia umowy.

2. Przy zgłoszeniu, o którym mowa w ust. 1, każda ze stron umowy związku partnerskiego:

1) przedstawia dokument stwierdzający tożsamość oraz składa odpis skrócony aktu urodzenia, a także dowód ustania lub unieważnienia małżeństwa, jeżeli pozostawała poprzednio w związku małżeńskim, albo nieistnienia małżeństwa, jeżeli postępowanie o ustalenie nieistnienia małżeństwa toczyło się wobec niej;

2) składa pisemne zapewnienie, że nie wie o istnieniu okoliczności wyłączających zawarcie umowy związku partnerskiego, określone w art. 6.

3. Kierownik urzędu stanu cywilnego odmówi przyjęcia zgłoszenia, o którym mowa w ust. 1, jeśli zachodzą przesłanki wykluczające możliwość zawarcia umowy związku partnerskiego, określone w art. 6.

Art. 5. Do uzyskiwania zaświadczeń potwierdzających zgłoszenie kierownikowi urzędu stanu cywilnego zawarcia, rozwiązania lub wypowiedzenia umowy związku partnerskiego stosuje się art. 217-220 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2000 r., Nr 98, poz. 1071, z późn. zm.2)).

Art. 6. Umowy związku partnerskiego nie może zawrzeć:

- 1) osoba nie mająca ukończonych lat osiemnastu;
- 2) osoba ubezwłasnowolniona całkowicie;
- 3) osoba pozostająca w związku małżeńskim;
- 4) osoba związana inną umową związku partnerskiego;
- 5) osoba dotknięta chorobą psychiczną albo niedorozwojem umysłowym;
- 6) krewni w linii prostej, rodzeństwo, ani powinowaci w linii prostej;
- 7) przysposabiający i przysposobiony.

Art. 7. Zawarcie umowy związku partnerskiego nie powoduje zmiany stanu cywilnego, jednakże strony umowy związku partnerskiego w chwili zgłoszenia, o którym mowa w art. 4 ust. 1, w drodze oświadczenia złożonego kierownikowi urzędu stanu cywilnego mogą zdecydować o przyjęciu wspólnego nazwiska będącego dotychczasowym nazwiskiem jednej ze stron lub o połączeniu nazwiska jednej ze stron z dotychczasowym nazwiskiem drugiej strony. Nazwisko utworzone w wyniku połączenia nie może składać się z więcej niż dwóch członów.

Art. 8. 1. Umowa związku partnerskiego:

- 1) wygasa z chwilą śmierci jednej ze stron;
- 2) ulega rozwiązaniu z chwilą:
  - a) złożenia wspólnego pisemnego oświadczenia o rozwiązaniu umowy związku partnerskiego,

- b) upływu sześciu miesięcy od złożenia przez jedną ze stron umowy związku partnerskiego drugiej stronie tej umowy pisemnego oświadczenia o wypowiedzeniu umowy,
- c) zawarcia przez jedną ze stron umowy związku partnerskiego związku małżeńskiego.

2. Warunkiem rozwiązania umowy związku partnerskiego jest zgłoszenie kierownikowi urzędu stanu cywilnego, właściwemu ze względu na miejsce zawarcia umowy, rozwiązania tej umowy w drodze wspólnego pisemnego oświadczenia stron, o którym mowa w ust. 1 pkt 2 lit. a albo w drodze oświadczenia jednej ze stron umowy związku partnerskiego o wypowiedzeniu umowy, o którym mowa w ust. 1 pkt 2 lit. b wraz ze złożeniem temu kierownikowi oświadczenia o upływie sześciu miesięcy od wypowiedzenia.

3. Kierownik urzędu stanu cywilnego, który sporządził akt małżeństwa jednej ze stron umowy związku partnerskiego, zobowiązany jest poinformować o zawarciu małżeństwa kierownika urzędu stanu cywilnego, któremu zgłoszono zawarcie umowy związku partnerskiego.

Art. 9. 1. Zgłoszenie kierownikowi urzędu stanu cywilnego zawarcia, rozwiązania lub wypowiedzenia umowy związku partnerskiego wpisuje się w aktach stanu cywilnego stron umowy związku partnerskiego w formie wzmianki dodatkowej, zawierającej imiona i nazwiska stron oraz datę zgłoszenia zawarcia, rozwiązania lub wypowiedzenia umowy związku partnerskiego.

2. O wpisaniu wzmianek dodatkowych, o których mowa w ust. 1, kierownik urzędu stanu cywilnego informuje kierowników urzędu stanu cywilnego właściwych ze względu na miejsce zamieszkania każdej ze stron umowy związku partnerskiego.

Art. 10. Jeśli strony umowy związku partnerskiego nie postanowią inaczej, przedmioty użytku domowego nabywane przez jedną ze stron umowy związku partnerskiego w trakcie jej obowiązywania, stają się przedmiotem współwłasności stron w częściach ułamkowych, a udziały we współwłasności są równe.

Art. 11. Jeśli strony umowy związku partnerskiego nie postanowią inaczej, udziały we współwłasności rzeczy i praw majątkowych nabywanych wspólnie w trakcie obowiązywania umowy są równe.

Art. 12. Jeśli strony umowy związku partnerskiego nie postanowią inaczej, odpowiadają solidarnie za zobowiązania zaciągane w celu zaspokajania bieżących potrzeb życia codziennego.

Art. 13. Do związków osób zawartych poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej w formie innej, niż małżeństwo lub przez osoby tej samej płci stosuje się przepisy niniejszej ustawy.

Art. 14. Umowa związku partnerskiego w trakcie jej obowiązywania wywiera skutki określone w art. 15-32 z chwilą upływu roku od zgłoszenia kierownikowi urzędu stanu cywilnego jej zawarcia.

Rozdział 3

Przepisy zmieniające i przepis końcowy

Art. 15. W ustawie z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Dz. U. z 2000 r. Nr 23, poz. 295, z późn. zm.3)) w art. 10 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Prawo pochowania zwłok ludzkich ma najbliższa pozostała rodzina osoby zmarłej, a mianowicie: 1) pozostały małżonek(ka) lub partner związany umową związku partnerskiego, 2) krewni zstępni, 3) krewni wstępni, 4) krewni boczni do 4 stopnia pokrewieństwa, 5) powinowaci w linii prostej do 1 stopnia. Prawo pochowania zwłok osób wojskowych zmarłych w czynnej służbie wojskowej przysługuje właściwym organom wojskowym w myśl przepisów wojskowych. Prawo pochowania zwłok osób zasłużonych wobec Państwa i społeczeństwa przysługuje organom państwowym, instytucjom i organizacjom społecznym. Prawo pochowania zwłok przysługuje również osobom, które do tego dobrowolnie się zobowiązują.”.

Art. 16. W ustawie z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2000 r., Nr 98, poz. 1071 z późn. zm.4)) w art. 83 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Nikt nie ma prawa odmówić zeznań w charakterze świadka, z wyjątkiem małżonka strony lub partnera strony związanego z nią umową związku partnerskiego, wstępnych, zstępnych i rodzeństwa strony oraz jej powinowatych pierwszego stopnia, jak również osób pozostających ze stroną w stosunku przysposobienia, opieki lub kurateli. Prawo odmowy zeznań trwa także po ustaniu małżeństwa, przysposobienia, opieki lub kurateli oraz po wygaśnięciu lub rozwiązaniu umowy związku partnerskiego.”.

Art. 17. W ustawie z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93, z późn. zm.5)):

1) w art. 691 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W razie śmierci najemcy lokalu mieszkalnego w stosunek najmu lokalu wstępują: małżonek lub partner związany z najemcą umową związku partnerskiego, niebędący współnajemcą lokalu, dzieci najemcy i jego współmałżonka, inne osoby, wobec których najemca był obowiązany do świadczeń alimentacyjnych, oraz osoba, która pozostawała faktycznie we wspólnym pożyciu z najemcą.”;

2) art. 931-9351 otrzymują brzmienie:

„Art. 931 § 1. W pierwszej kolejności powołane są z ustawy do spadku dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek bądź partner związany ze spadkodawcą umową związku partnerskiego; dziedziczą oni w częściach równych. Jednakże część przypadająca małżonkowi bądź partnerowi związanemu ze spadkodawcą umową związku partnerskiego nie może być mniejsza niż jedna czwarta całości spadku.

§ 2. Jeżeli dziecko spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku, udział spadkowy, który by mu przysługiwał, przypada jego dzieciom w częściach równych. Przepis ten stosuje się odpowiednio do dalszych zstępnych.

Art. 932 § 1. W braku zstępnych spadkodawcy powołani są do spadku z ustawy jego małżonek bądź partner związany ze spadkodawcą umową związku partnerskiego i rodzice.

§ 2. Udział spadkowy każdego z rodziców, które dziedziczy w zbiegu z małżonkiem bądź partnerem spadkodawcy związanym z nim umową związku partnerskiego, wynosi jedną czwartą całości spadku. Jeżeli ojcostwo rodzica nie zostało ustalone, udział spadkowy matki spadkodawcy, dziedziczącej w zbiegu z jego małżonkiem bądź partnerem związanym ze spadkodawcą umową związku partnerskiego, wynosi połowę spadku.

§ 3. W braku zstępnych i małżonka bądź partnera spadkodawcy związanego z nim umową związku partnerskiego cały spadek przypada jego rodzicom w częściach równych.

§ 4. Jeżeli jedno z rodziców spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku, udział spadkowy, który by mu przysługiwał, przypada rodzeństwu spadkodawcy w częściach równych.

§ 5. Jeżeli którekolwiek z rodzeństwa spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku pozostawiając zstępnych, udział spadkowy, który by mu przypadął, przypada jego zstępnym. Podział tego udziału następuje według zasad, które dotyczą podziału między dalszych zstępnych spadkodawcy.

Art. 933. § 1. Udział spadkowy małżonka bądź partnera związanego ze spadkodawcą umową związku partnerskiego, który dziedziczy w zbiegu z rodzicami, rodzeństwem i zstępnymi rodzeństwa spadkodawcy, wynosi połowę spadku.

§ 2. W braku zstępnych spadkodawcy, jego rodziców, rodzeństwa i ich zstępnych, cały spadek przypada małżonkowi bądź partnerowi spadkodawcy związanemu z nim umową związku partnerskiego.

Art. 934. § 1. W braku zstępnych, małżonka, bądź partnera związanego ze spadkodawcą umową związku partnerskiego, rodziców, rodzeństwa i zstępnych rodzeństwa spadkodawcy cały spadek przypada dziadkom spadkodawcy; dziedziczą oni w częściach równych.

§ 2. Jeżeli któreś z dziadków spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku, udział spadkowy, który by mu przypadął, przypada jego zstępnym. Podział tego udziału następuje według zasad, które dotyczą podziału spadku między zstępnych spadkodawcy.

§ 3. W braku zstępnych tego z dziadków, który nie dożył otwarcia spadku, udział spadkowy, który by mu przypadął, przypada pozostałym dziadkom w częściach równych.

Art. 934.1. W braku małżonka bądź partnera spadkodawcy związanego z nim umową związku partnerskiego i krewnych, powołanych do dziedziczenia z ustawy, spadek przypada w częściach równych tym dzieciom małżonka bądź partnera spadkodawcy związanego z nim umową związku partnerskiego, których żadne z rodziców nie dożyło chwili otwarcia spadku.

Art. 935. W braku małżonka bądź partnera spadkodawcy związanego z nim umową związku partnerskiego, jego krewnych i dzieci małżonka bądź partnera spadkodawcy związanego z nim umową związku partnerskiego, powołanych do dziedziczenia z ustawy, spadek przypada gminie ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy jako spadkobiercy ustawowemu. Jeżeli ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy w Rzeczypospolitej Polskiej nie da się ustalić albo ostatnie miejsce zamieszkania spadkodawcy znajdowało się za granicą, spadek przypada Skarbowi Państwa jako spadkobiercy ustawowemu.

Art. 935 Przepisów o powołaniu do dziedziczenia z ustawy nie stosuje się do małżonka spadkodawcy pozostającego w separacji bądź partnera spadkodawcy znajdującego się w okresie wypowiedzenia zawartej ze spadkodawcą umowy związku partnerskiego.”;

3) art. 939 i 940 otrzymują brzmienie:

„Art. 939 § 1. Małżonek bądź partner związany ze spadkodawcą umową związku partnerskiego dziedziczący z ustawy w zbiegu z innymi spadkobiercami, wyjąwszy zstępnych spadkodawcy, którzy mieszkali z nim razem w chwili jego śmierci, może żądać ze spadku ponad swój udział spadkowy przedmiotów urządzenia domowego, z których za życia spadkodawcy korzystał wspólnie z nim lub wyłącznie sam. Do roszczeń małżonka bądź partnera związanego ze spadkodawcą umową związku partnerskiego z tego tytułu stosuje się odpowiednio przepisy o zapisie.

§ 2. Uprawnienie powyższe nie przysługuje małżonkowi bądź partnerowi związanemu ze spadkodawcą umową związku partnerskiego, jeżeli wspólne pożycie małżonków lub partnerów ustało za życia spadkodawcy.

Art. 940 § 1. Małżonek jest wyłączony od dziedziczenia, jeżeli spadkodawca wystąpił o orzeczenie rozwodu lub separacji z jego winy, a żądanie to było uzasadnione. Partner jest wyłączony od dziedziczenia, jeżeli spadkodawca złożył mu wypowiedzenie umowy związku partnerskiego, w którym zastrzegł takie wyłączenie.

§ 2. Wyłączenie od dziedziczenia małżonka bądź partnera związanego ze spadkodawcą umową związku partnerskiego następuje na mocy orzeczenia sądu. Wyłączenia może żądać każdy z pozostałych spadkobierców ustawowych powołanych do dziedziczenia w zbiegu z małżonkiem lub partnerem; termin do wytoczenia powództwa wynosi sześć miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o otwarciu spadku, nie więcej jednak niż jeden rok od otwarcia spadku.”;

4) w art. 991 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Zstępny, małżonkowi bądź partnerowi związanemu ze spadkodawcą umową związku partnerskiego oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należą się, jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy albo jeżeli zstępny uprawniony jest małoletni - dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadł przy

dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach - połowa wartości tego udziału (zachowek).”;

5) w art. 994 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Przy obliczaniu zachowku należnego małżonkowi nie dolicza się do spadku darowizn, które spadkodawca uczynił przed zawarciem z nim małżeństwa. Przy obliczaniu zachowku należnego partnerowi związanemu ze spadkodawcą umową związku partnerskiego nie dolicza się do spadku darowizn, które spadkodawca uczynił przed zawarciem z nim umowy związku partnerskiego.”;

6) art. 1008 otrzymuje brzmienie:

„art.1008. Spadkodawca może w testamencie pozbawić zstępnych, małżonka bądź partnera związanego z nim umową związku partnerskiego oraz rodziców zachowku (wydziedziczenie), jeżeli uprawniony do zachowku:

1) wbrew woli spadkodawcy postępuje uporczywie w sposób sprzeczny z zasadami współżycia społecznego;

2) dopuścił się względem spadkodawcy albo jednej z najbliższych mu osób umyślnego przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności albo rażącej obrazy czci;

3) uporczywie nie dopełnia względem spadkodawcy obowiązków rodzinnych.”;

7) w art. 1039 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Jeżeli w razie dziedziczenia ustawowego dział spadku następuje między zstępnymi albo między zstępnymi i małżonkiem bądź partnerem związanym ze spadkodawcą umową związku partnerskiego, spadkobiercy ci są wzajemnie zobowiązani do zaliczenia na schedę spadkową otrzymanych od spadkodawcy darowizn, chyba że z oświadczenia spadkodawcy lub z okoliczności wynika, że darowizna została dokonana ze zwolnieniem od obowiązku zaliczenia.”.

Art. 18. W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.6)) w art. 261 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Nikt nie ma prawa odmówić zeznań w charakterze świadka, z wyjątkiem małżonków stron bądź partnerów stron związanych ze stronami umową związku partnerskiego, ich

wstępnych, zstępnych i rodzeństwa oraz powinowatych w tej samej linii lub stopniu, jak również osób pozostających ze stronami w stosunku przysposobienia. Prawo odmowy zeznań trwa po ustaniu małżeństwa, wygaśnięciu lub rozwiązaniu umowy związku partnerskiego lub rozwiązaniu stosunku przysposobienia. Jednakże odmowa zeznań nie jest dopuszczalna w sprawach o prawa stanu, z wyjątkiem spraw o rozwód.”.

Art. 19. W ustawie z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn (Dz. U. z 2009 r. Nr 93, poz. 768) w art. 14 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3.Do poszczególnych grup podatkowych zalicza się:

1) do grupy I - małżonka, partnera związanego umową związku partnerskiego, zstępnych, wstępnych, pasierba, zięcia, synową, rodzeństwo, ojczyrna, macochę i teściów;

2) do grupy II - zstępnych rodzeństwa, rodzeństwo rodziców, zstępnych i małżonków pasierbów bądź partnerów pasierbów związanych umową związku partnerskiego, małżonków rodzeństwa bądź partnerów rodzeństwa związanych umową związku partnerskiego i rodzeństwo małżonków bądź rodzeństwo partnerów związanych umową związku partnerskiego, małżonków rodzeństwa małżonków bądź partnerów rodzeństwa małżonków związanych umową związku partnerskiego bądź partnerów rodzeństwa partnerów związanych umową związku partnerskiego, małżonków innych zstępnych i partnerów innych zstępnych związanych umową związku partnerskiego;

3) do grupy III - innych nabywców.”.

Art. 20. W ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2010 r. Nr 51, poz. 307, z późn. zm.7)):

1) w art. 6 po ust. 13 dodaje się ust. 14 w brzmieniu:

„14. Przepisy ust. 2-3a i 8-13 stosuje się odpowiednio do partnerów związanych umową związku partnerskiego.”;

2) w art. 6a po ust. 2 dodaje się ust. 3 w brzmieniu:

„3. Przepisy ust. 2 i 3 stosuje się odpowiednio do partnerów związanych umową związku partnerskiego.”;

3) w art. 32 ust. 1a otrzymuje brzmienie:

„1a. Jeżeli podatnik złoży płatnikowi oświadczenie, że za dany rok zamierza opodatkować dochody łącznie z małżonkiem bądź partnerem związanym z nim umową związku partnerskiego bądź na zasadach określonych w art. 6 ust. 4, a za rok podatkowy przewidywane, określone w oświadczeniu:

1) dochody podatnika nie przekroczą górnej granicy pierwszego przedziału skali, a odpowiednio małżonek, partner lub dziecko nie uzyskują żadnych dochodów z wyjątkiem renty rodzinnej - zaliczki za wszystkie miesiące roku podatkowego wynoszą 18 % dochodu uzyskanego w danym miesiącu i są dodatkowo pomniejszane za każdy miesiąc o kwotę stanowiącą 1/12 kwoty zmniejszającej podatek, określonej w pierwszym przedziale skali podatkowej;

2) dochody podatnika przekroczą górną granicę pierwszego przedziału skali, a odpowiednio małżonek, partner lub dziecko nie uzyskują żadnych dochodów z wyjątkiem renty rodzinnej lub dochody małżonka bądź partnera mieszczą się w niższym przedziale skali, zaliczki za wszystkie miesiące roku podatkowego wynoszą 18 % dochodu uzyskanego w danym miesiącu.”;

4) w art. 34 ust. 9 otrzymuje brzmienie:

„9. Jeżeli podatnik poza dochodami uzyskanymi od organu rentowego:

1) nie uzyskał w roku podatkowym innych dochodów, z wyjątkiem określonych w art. 30-30c oraz art. 30e,

2) nie korzysta z odliczeń, z zastrzeżeniem ust. 10-10b,

3) nie korzysta z możliwości łącznego opodatkowania jego dochodów z dochodami małżonka bądź partnera związanego z nim umową związku partnerskiego bądź nie korzysta z możliwości opodatkowania, o którym mowa w art. 6 ust. 4,

4) nie uzyskał dochodów powodujących obliczenie należnego podatku w sposób określony w art. 27 ust. 8,

5) (uchylony),

6) nie ma obowiązku doliczenia kwot uprzednio odliczonych, z zastrzeżeniem ust. 11,

- podatek wynikający z rozliczenia rocznego obniżony o kwotę składki na ubezpieczenie zdrowotne, o której mowa w art. 27b, pobranej w roku podatkowym przez organ rentowy ze środków podatnika, jest podatkiem należnym od podatnika za dany rok, chyba że naczelnik urzędu skarbowego wyda decyzję określającą wysokość zobowiązania podatkowego w innej wysokości.”;

5) w art. 45c ust. 5 otrzymuje brzmienie:

„5. Naczelnik urzędu skarbowego właściwy według siedziby organizacji pożytku publicznego, we wrześniu roku następującego po roku podatkowym przekazuje organizacji pożytku publicznego zbiorczą informację o:

1) danych identyfikacyjnych (imię, nazwisko i adres), w tym obojga małżonków bądź partnerów związanych umową związku partnerskiego, którzy na wniosek podlegają łącznemu opodatkowaniu, oraz

2) wysokości kwoty, o której mowa w ust. 1, przekazanej na rzecz tej organizacji,

3) przeznaczeniu kwoty, o której mowa w ust. 1, przez organizację pożytku publicznego (cel szczegółowy)

- jeżeli podatnik w zeznaniu podatkowym lub w korekcie zeznania, o których mowa w ust. 1, wyraził zgodę na przekazanie organizacji pożytku publicznego danych wymienionych w pkt 1 i 2, lub wskazał cel szczegółowy, o którym mowa w pkt 3.”.

Art. 21. W ustawie z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631, z późn. zm.8)) w art. 78 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Jeżeli twórca nie wyraził innej woli, po jego śmierci z powództwem o ochronę autorskich praw osobistych zmarłego może wystąpić małżonek bądź partner związany z twórcą umową związku partnerskiego, a w jego braku kolejno: zstępni, rodzice, rodzeństwo, zstępni rodzeństwa.”.

Art. 22. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.9)) w art. 115 § 11 otrzymuje brzmienie:

„§ 11. Osobą najbliższą jest małżonek, partner związany umową związku partnerskiego, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w

stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, a także osoba pozostająca we wspólnym pożyciu.”.

Art. 23. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.10)) w art. 182 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Prawo odmowy zeznań trwa mimo ustania małżeństwa lub przysposobienia oraz wygaśnięcia lub rozwiązania umowy związku partnerskiego.”.

Art. 24. W ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz. U. z 2002 r., Nr 72, poz. 665, z późn. zm.11)) w art. 56 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Posiadacz rachunku oszczędnościowego, rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego lub rachunku terminowej lokaty oszczędnościowej może polecić pisemnie bankowi dokonanie - po swojej śmierci - wypłaty z rachunku wskazanym przez siebie osobom: małżonkowi, partnerowi związanemu z tym posiadaczem umową związku partnerskiego, wstępnym, zstępnym lub rodzeństwu określonej kwoty pieniężnej (dyspozycja wkładem na wypadek śmierci).”.

Art. 25. W ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60, z późn. zm.12)) w art. 196 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Nikt nie ma prawa odmówić zeznań w charakterze świadka, z wyjątkiem małżonka strony, partnera strony związanego z nią umową związku partnerskiego, wstępnych, zstępnych i rodzeństwa strony oraz powinowatych pierwszego stopnia, jak również osób pozostających ze stroną w stosunku przysposobienia, opieki lub kurateli. Prawo odmowy zeznań trwa także po ustaniu małżeństwa, przysposobienia, opieki lub kurateli oraz wygaśnięciu lub rozwiązaniu umowy związku partnerskiego.”.

Art. 26. W ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 oraz z 2010 r., Nr 40, poz. 224) art. 67-70 otrzymują brzmienie:

„art. 67. 1. Do renty rodzinnej uprawnieni są następujący członkowie rodziny spełniający warunki określone w art. 68-71:

1) dzieci własne, dzieci drugiego małżonka, dzieci drugiego partnera związanego umową związku partnerskiego oraz dzieci przysposobione;

2) przyjęte na wychowanie i utrzymanie przed osiągnięciem pełnoletności wnuki, rodzeństwo i inne dzieci, w tym również w ramach rodziny zastępczej;

3) małżonek (wdowa i wdowiec);

3a) partner związany ze zmarłym w dniu jego śmierci umową związku partnerskiego;

4) rodzice.

2. Za rodziców w rozumieniu ustawy uważa się również ojczyma i macochę oraz osoby przysposabiające.

Art. 68. 1. Dzieci własne, dzieci drugiego małżonka, dzieci drugiego partnera związanego umową związku partnerskiego i dzieci przysposobione mają prawo do renty rodzinnej:

1) do ukończenia 16 lat;

2) do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia, albo

3) bez względu na wiek, jeżeli stały się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolne do pracy w okresie, o którym mowa w pkt 1 lub 2.

2. Jeżeli dziecko osiągnęło 25 lat życia, będąc na ostatnim roku studiów w szkole wyższej, prawo do renty rodzinnej przedłuża się do zakończenia tego roku studiów.

Art. 69. Przyjęte na wychowanie i utrzymanie wnuki, rodzeństwo i inne dzieci, o których mowa w art. 67 ust. 1 pkt 2, mają prawo do renty rodzinnej, jeżeli spełniają warunki określone w art. 68, a ponadto:

1) zostały przyjęte na wychowanie i utrzymanie co najmniej na rok przed śmiercią ubezpieczonego (emeryta lub rencisty), chyba że śmierć była następstwem wypadku, oraz

2) nie mają prawa do renty po zmarłych rodzicach, a gdy rodzice żyją, jeżeli:

a) nie mogą zapewnić im utrzymania albo

b) ubezpieczony (emeryt lub rencista) lub jego małżonek bądź partner związany z nim umową związku partnerskiego był ich opiekunem ustanowionym przez sąd.

Art. 70. 1. Wdowa ma prawo do renty rodzinnej, jeżeli:

1) w chwili śmierci męża osiągnęła wiek 50 lat lub była niezdolna do pracy albo

2) wychowuje co najmniej jedno z dzieci, wnuków lub rodzeństwa uprawnione do renty rodzinnej po zmarłym mężu, które nie osiągnęło 16 lat, a jeżeli kształci się w szkole - 18 lat życia, lub jeżeli sprawuje pieczę nad dzieckiem całkowicie niezdolnym do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolnym do pracy, uprawnionym do renty rodzinnej.

2. Prawo do renty rodzinnej nabywa również wdowa, która osiągnęła wiek 50 lat lub stała się niezdolna do pracy po śmierci męża, nie później jednak niż w ciągu 5 lat od jego śmierci lub od zaprzestania wychowywania osób wymienionych w ust. 1 pkt 2.

3. Małżonka rozwiedziona lub wdowa, która do dnia śmierci męża nie pozostawała z nim we wspólności małżeńskiej, ma prawo do renty rodzinnej, jeżeli oprócz spełnienia warunków określonych w ust. 1 lub 2 miała w dniu śmierci męża prawo do alimentów z jego strony ustalone wyrokiem lub ugodą sądową.

4. Wdowa niespełniająca warunków do renty rodzinnej określonych w ust. 1 lub 2 i niemająca niezbędnych źródeł utrzymania ma prawo do okresowej renty rodzinnej:

1) przez okres jednego roku od chwili śmierci męża;

2) w okresie uczestniczenia w zorganizowanym szkoleniu mającym na celu uzyskanie kwalifikacji do wykonywania pracy zarobkowej, nie dłużej jednak niż przez 2 lata od chwili śmierci męża.

5. Przepisy ust. 1-4 stosuje się odpowiednio do wdowca. Przepisy ust. 1, 2 i 4 stosuje się odpowiednio do partnera związanego ze zmarłym umową związku partnerskiego.”

Art. 27. W ustawie z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2010 r. Nr 77, poz. 512 i Nr 225, poz. 1463) w art. 32 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Za członków rodziny, o których mowa w ust. 1 pkt 3, uważa się małżonka, partnera związanego umową związku partnerskiego, rodziców, teściów, dziadków, wnuki, rodzeństwo oraz dzieci w wieku ponad 14 lat - jeżeli pozostają we wspólnym gospodarstwie domowym z ubezpieczonym w okresie sprawowania opieki.”

Art. 28. W ustawie z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (Dz. U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1116, z późn. zm.13)) w art. 14:

1) po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„ 1a. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do partnera związanego umową związku partnerskiego.”;

2) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Przepisy ust. 1 i 1a nie naruszają uprawnień spadkobierców do dziedziczenia wkładu.”.

Art. 29. W ustawie z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin (Dz. U. Nr 144, poz. 1043, z późn. zm.14)) w art. 2 pkt 4 otrzymuje brzmienie:

„4) członek rodziny - cudzoziemca będącego lub niebędącego obywatelem UE:

a) małżonka obywatela UE lub partnera związanego z obywatelem UE umową związku partnerskiego,

b) bezpośredniego zstępnego obywatela UE lub jego małżonka lub partnera związanego z nim umową związku partnerskiego, w wieku do 21 lat lub pozostającego na utrzymaniu obywatela UE lub jego małżonka lub partnera,

c) bezpośredniego wstępnego obywatela UE lub jego małżonka lub partnera związanego z nim umową związku partnerskiego, pozostającego na utrzymaniu obywatela UE lub jego małżonka lub partnera;”.

Art. 30. W ustawie z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2008 r., Nr 164 poz. 1027 z późn. zm.15)) w art. 5 pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) członek rodziny - następujące osoby:

a) dziecko własne, dziecko małżonka, dziecko partnera związanego umową związku partnerskiego, dziecko przysposobione, wnuka albo dziecko obce, dla którego ustanowiono opiekę, albo dziecko obce w ramach rodziny zastępczej, do ukończenia przez nie 18 lat, a jeżeli kształci się dalej - do ukończenia 26 lat, natomiast jeżeli posiada orzeczenie o

znacznym stopniu niepełnosprawności lub inne traktowane na równi - bez ograniczenia wieku,

b) małżonka, partnera związanego zarejestrowaną umową związku partnerskiego,

c) wstępnych pozostających z ubezpieczonym we wspólnym gospodarstwie domowym;”.

Art. 31. W ustawie z dnia 1 lipca 2005 r. o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów (Dz. U. Nr 169, poz. 1411, z 2009 r. Nr 141, poz. 1149 oraz z 2010 r., Nr 182, poz. 1228):

1) w art. 12 w ust. 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) pobranie następuje na rzecz krewnego w linii prostej, rodzeństwa, osoby przysposobionej lub małżonka bądź partnera związanego z dawcą umową związku partnerskiego oraz, z zastrzeżeniem art. 13, na rzecz innej osoby, jeżeli uzasadniają to szczególne względy osobiste;”;

2) w art. 13 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Pobranie komórek, tkanek lub narządu od żywego dawcy na rzecz osoby niebędącej krewnym w linii prostej, rodzeństwem, osobą przysposobioną lub małżonkiem bądź partnerem związanym z dawcą umową związku partnerskiego, wymaga zgody sądu rejonowego właściwego ze względu na miejsce zamieszkania lub pobytu dawcy, wydanego w postępowaniu nieprocesowym, po wysłuchaniu wnioskodawcy oraz po zapoznaniu się z opinią Komisji Etycznej Krajowej Rady Transplantacyjnej.”.

Art. 32. W ustawie z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (Dz. U. z 2009 r. Nr 52, poz. 417 i Nr 76, poz. 641 oraz z 2010 r. Nr 96, poz. 620) w art. 3 w ust. 1 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) osoba bliska - małżonka, partnera związanego z pacjentem umową związku partnerskiego, krewnego lub powinowatego do drugiego stopnia w linii prostej, przedstawiciela ustawowego, osobę pozostającą we wspólnym pożyciu lub osobę wskazaną przez pacjenta;”.

Art.. 33. Ustawa wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.

Uzasadnienie

Statystyki wskazują, że coraz więcej par prowadzi wspólne życie w związkach nieformalnych, bez zawarcia małżeństwa. O zwiększającej się liczbie rodzin tworzonych przez związki partnerskie, zwane również konkubinatami, może świadczyć rosnący współczynnik dzietności pozamałżeńskiej. Mianowicie, zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego na początku lat 90-tych ze związków pozamałżeńskich rodziło się 6-7% dzieci, w ostatnich latach zaś liczba ta zbliżyła się do 20% (S. Spurek „Prawo w moim życiu. Wszystko, co musisz wiedzieć o obowiązującym prawie, by zabezpieczyć swoją przyszłość”, Warszawa 2010, s. 58). Dane Głównego Urzędu Statystycznego przedstawiają również liczbę osób żyjących w związkach partnerskich. Dane te pochodzą z ostatniego, przeprowadzonego w 2002 r. Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań, w którym po raz pierwszy wyodrębniono partnerów jako osobny typ rodziny. Wówczas, w 2002 r., w Polsce prawie 400 tys. osób żyło w związkach partnerskich, tworząc prawie 200 tys. rodzin, z czego połowa wychowywała dzieci (źródło: Główny Urząd Statystyczny. Rocznik Demograficzny, Warszawa 2010, str. 159 i nast., www.stat.gov.pl). Z danych GUS nie wynika, w jakiej proporcji są to związki osób tej samej płci, a ile związków ujętych w tej statystyce to związki osób heteroseksualnych. Z pewnością jednak dane te obejmują obydwie grupy związków – zarówno osób różnej płci, które z określonych względów zdecydowały się nie zawierać związku małżeńskiego, jak i związków osób homoseksualnych, które na gruncie polskich przepisów prawnych nie mają możliwości sformalizowania swojej relacji. W Polsce możliwość zawarcia małżeństwa zarezerwowana jest bowiem dla par osób różnej płci.

Należy podkreślić, że co do zasady osoby żyjące razem i prowadzące wspólne gospodarstwo domowe bez węzła małżeńskiego, czyli konkubenci lub partnerzy w świetle prawa postrzegane są jako osoby sobie obce. Niektóre tylko polskie przepisy prawne traktują osoby pozostające we wspólnym pożyciu tak, jak małżonków. Do nielicznych wyjątków należy zaliczyć art. 115 § 11 Kodeksu karnego, który definiując pojęcie „osoby najbliższej” obejmuje nim zarówno osoby żyjące w związku małżeńskim, jak i te pozostające w związkach nieformalnych. Osobą najbliższą, zgodnie z definicją ustawową zawartą w art. 115 § 11 Kodeksu karnego, jest bowiem małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, a także osoba pozostająca we wspólnym pożyciu. Oznacza to, że zawsze, gdy w prawie karnym mamy do czynienia z instytucją „osoby najbliższej”, dotyczy ona również osób żyjących w

związku nieformalnym i ma znaczenie zarówno dla prawa karnego materialnego, jak i dla procedury karnej i karno-skarbowej, w szczególności prawo do odmowy zeznań. Innym przykładem jest definicja pojęcia „osoba bliska” zawarta w art. 3 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta, która obejmuje: małżonka, krewnego lub powinowatego do drugiego stopnia w linii prostej, przedstawiciela ustawowego, osobę pozostającą we wspólnym pożyciu lub osobę wskazaną przez pacjenta. Z kolei zgodnie z art. 691 § 1 Kodeksu cywilnego w razie śmierci najemcy lokalu mieszkalnego w stosunek najmu lokalu wstępują: małżonek niebędący współnajemcą lokalu, dzieci najemcy i jego współmałżonka, inne osoby, wobec których najemca był obowiązany do świadczeń alimentacyjnych, oraz osoba, która pozostawała faktycznie we wspólnym pożyciu z najemcą. Przepisy traktujące małżonków i osoby pozostające w faktycznym pożyciu w sposób równoprawny stanowią jednak wyjątki w polskim prawie.

Co więcej, część przedstawicieli doktryny w Polsce oraz – w niektórych orzeczeniach – Sąd Najwyższy – wyznają pogląd, że elementem konkubinatu podobnie jak elementem małżeństwa jest różnica płci, a zatem konkubinatu może mieć miejsce jedynie pomiędzy osobami różnej płci, kobietą i mężczyzną. Przykładowo uznany autorytet w dziedzinie prawa rodzinnego, nieżyjący już prof. Jerzy Ignatowicz, wskazywał, że według poglądu przyjętego w orzecznictwie i przeważającego w doktrynie konkubinatu to stan faktyczny polegający na pożyciu kobiety i mężczyzny niezwiązanych węzłem małżeńskim, o ile to pożycie przybiera analogiczną postać do więzów łączących małżonków” („Prawo rodzinne”, Warszawa 2002). Taki pogląd prezentowany był w sprawie, która znalazła swój finał przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka - *Kozak przeciwko Polsce*. Przepisy nieobowiązującej już ustawy o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych umożliwiły wstąpienie w najem w razie śmierci najemcy osobie, która pozostawała faktycznie we „wspólnym pożyciu małżeńskim” z najemcą. Organy polskiej administracji oraz sądy kolejnych instancji odmawiały tego prawa mężczyźnie, panu Piotrowi Kozakowi, którego partner był najemcą lokalu. Twierdziły, że wspólne pożycie pary jednopłciowej nie może być uznane za formę związku mieszczącego się w koncepcji konkubinatu, jako wspólnego pożycia małżeńskiego. W wyroku wydanym w tej sprawie dnia 2 marca 2010 r. Europejski Trybunał Praw Człowieka uznał, że Polska, pozbawiając konkubenta prawa do wstąpienia w prawo najmu mieszkania komunalnego po jego zmarłym partnerze, dopuściła się nieuzasadnionego i dyskryminującego zróżnicowania, którego jedyną motywacją była orientacja seksualna skarżącego. Trybunał w swoim orzeczeniu przypomniał po raz kolejny, że orientacja seksualna jest jedną z najbardziej intymnych i osobistych cech tożsamości każdej jednostki ludzkiej i jako taka jest chroniona

na gruncie Europejskiej Konwencji Praw Człowieka zapewniającej także poszanowanie życia prywatnego. Sędziowie trybunalscy zaznaczyli bardzo wyraźnie, że Państwo winno być niezwykle ostrożne w ustanawianiu różnic w traktowaniu, jeśli w grę wchodzi płeć lub orientacja seksualna. Co więcej, w wyroku możemy przeczytać, że jeżeli Państwo stosuje rozróżnienia oparte na orientacji seksualnej, działania te winny być niezbędne do osiągnięcia konkretnego celu, a relacja pomiędzy celem a środkami prawnymi winna być nierozzerwalna (w tym przypadku celem była ochrona tzw. „tradycyjnej rodziny”). Trybunał nie zanegował w żaden sposób kompetencji państwa odnośnie ochrony ww. modelu rodziny. Trybunał podkreślił jednak bardzo stanowczo, że prawo zawierające generalne przepisy, które z góry wykluczają osoby homoseksualne z możliwości wstąpienia w prawo najmu po zmarłym partnerze są zbyt radykalnym środkiem realizowania ochrony instytucji rodziny. Państwo dysponuje bowiem całą gamą innych środków, aby taką ochronę zapewnić. Ten wycinkowy problem związany z prawem najmu zdaje się mieć przełożenie na inne sfery życia. W tym kontekście należy również wspomnieć, iż Europejski Trybunał Praw Człowieka ustanowił kolejny, bardzo ważny standard dotyczący pożycia rodzinnego par jedнопłciowych. W wyroku z 24 czerwca 2010 r w sprawie Schalk i Kopf przeciwko Austrii (30141/04) Trybunał stwierdził, że choć przepisy Konwencji nie nakładają na państwa-strony obowiązku przyznania związkom osób tej samej płci prawa do zawarcia małżeństwa, to jednak sztuczne byłoby utrzymywanie dotychczasowego poglądu, że pary osób tej samej płci, inaczej niż pary osób przeciwnej płci, nie mogą być objęte pojęciem „życia rodzinnego” (art. 8 konwencji). Trybunał podkreślił również, że pary jedнопłciowe są zdolne nie mniej od par mieszanych płciowo do utworzenia stałej relacji uczuciowej. Tym samym więc są one w podobnej sytuacji do par mieszanych płciowo, jeśli chodzi o potrzebę prawnego uznania i prawnej ochrony ich związku.

Należy zauważyć, że brak jednoznacznych regulacji prawnych dotyczących pożycia par jedнопłciowych lub dwupłciowych nie pozostawiających w małżeństwie powoduje, że sądy polskie w bardzo różny sposób interpretują ich sytuację prawną. Z jednej strony w kilku orzeczeniach Sąd Najwyższy stwierdził, że immanentną cechą konkubinatu jest zróżnicowanie płciowe jego uczestników, z drugiej zaś strony m.in. Sąd Apelacyjny w Białymstoku w swoim orzeczeniu z dnia 23 lutego 2007 r. (I ACa 590/06) podkreślił, że pod pojęciem konkubinatu należy rozumieć stabilną, faktyczną wspólnotę osobisto-majątkową dwojga osób. Bez znaczenia, uznał sąd, jest płeć tychże osób. Co więcej, sąd uznał, że nie ma podstaw do stosowania odmiennych zasad przy rozliczaniu konkubinatu homoseksualnego i heteroseksualnego. Sytuacja, w której różne sądy orzekają różnie odnośnie tej samej sprawy

powoduje, że powstaje sytuacja prawnej niepewności.

Należy podkreślić, że kwestia uregulowania prawnego pożycia par jedнопłciowych staje się coraz częściej przedmiotem aktywności orzeczniczej Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. W niedawnej opinii Rzecznika Generalnego Trybunału w sprawie Jürgen Römer p-ko Freie und Hansestadt Hamburg (C-147/08) podniesiono, że nieregulowanie poprzez prawo pożycia par jedнопłciowych stanowi dyskryminację z powodu orientacji seksualnej, choć kwestia ta nadal jest wyłączną kompetencją Państw Członkowskich UE. W opinii również podkreślono, że pary jedнопłciowe muszą mieć dostęp do świadczeń pracowniczych na równych prawach z małżeństwami we wszystkich 27 krajach UE.

Jak wskazano wyżej, większość polskich przepisów prawnych, z nielicznymi wyjątkami, z których część wskazano powyżej, traktuje partnerów jako osobie sobie obce. W odróżnieniu od małżonków partnerzy nie mają możliwości wspólnego rozliczania się z podatku dochodowego od osób fizycznych ani nie dziedziczą po sobie ustawowo. Jeżeli partner sporządził testament, w którym do dziedziczenia powołał swojego partnera, to stosownie do przepisów Kodeksu cywilnego zastępnym, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należy się zachówek. Ponadto przepisy regulujące podatek od spadków i darowizn traktują osoby, które pozostają w nieformalnych związkach, tak, jakby te osoby były zupełnie sobie obce. Jeżeli żona dziedziczy po mężu, stawki podatku oraz kwoty wolne od podatku są zupełnie inne, niższe niż w przypadku osób żyjących w nieformalnych związkach. Te ostatnie zaliczone są bowiem do III grupy podatników.

Zdaniem wnioskodawców istniejący stan prawny jest niekorzystny dla osób pozostających w związkach nieformalnych, w szczególności dotyczy to osób, którym prawo odmawia możliwości zawarcia związku małżeńskiego ze względu na płeć tych osób. Powoduje to nieuzasadnione rozróżnienie praw i obowiązków osób pozostających w związkach nieformalnych w stosunku do osób, które zawarły związek małżeński i to w sytuacji gdy osoby te nie mają prawa wstąpić w związek małżeński. Należy wskazać, że stoi to w sprzeczności z art. 32 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, który zakazuje dyskryminacji m.in. w życiu społecznym z jakiegokolwiek przyczyny, a więc także ze względu na płeć i orientację seksualną osób pozostających we wspólnym pożyciu. Rozważania na ten temat należy przeprowadzić właśnie na tle zasady równości, jednej z trzech przewodnich zasad statusu prawnego jednostki, będącej jednocześnie zasadą ustrojową. Podstawową konsekwencją zasady równości jest zakaz dyskryminacji, czyli wprowadzania różnicowań o nieuzasadnionym charakterze. Wydaje się, że nie jest uzasadnionym czynienie różnic

między parami tworzonymi przez osoby hetero i homoseksualne.

Osoby zarówno osoby różnych płci, jak i osoby tej samej płci wiążą się niejednokrotnie na całe swoje życie budując silne relacje emocjonalne oraz materialne. Innym zagadnieniem, także wymagającym unormowania, jest potrzeba ochrony interesów osób trzecich wchodzących w stosunki prawne z osobami żyjącymi w związkach nieformalnych, które zaciągają zobowiązania w celu zaspokojenia potrzeb prowadzonego wspólnie gospodarstwa domowego. Obecnie osoba trzecia nie może domagać się wykonania takiego zobowiązania od osoby pozostającej w faktycznym pożyciu z dłużnikiem. Celem projektowanej ustawy jest zatem uregulowanie sytuacji prawnej oraz majątkowej osób żyjących w związkach nieformalnych, bez względu na płeć tych osób. Zdaniem wnioskodawców powinno umożliwić się osobom żyjącym w związkach nieformalnych rejestrację związków w celu ochrony osobistych oraz majątkowych interesów osób żyjących w takich związkach, jak również udzielić ochrony osobom trzecim, wstępującym w stosunki prawne z osobami żyjącymi w związkach nieformalnych.

Należy wspomnieć, że na przestrzeni ostatnich wiele państw wprowadziło do swoich porządków prawnych określone możliwości rejestrowania i zawierania związków o charakterze alternatywnym do małżeństw. Następujące państwa należące do Unii Europejskiej w ciągu ostatnich 20 lat zaczęły wprowadzać rozwiązania prawne dotyczące rejestracji związków nieformalnych, w tym związków osób tej samej płci: Dania (od 1989 r.), Szwecja, Holandia, Hiszpania, Francja, Belgia, Niemcy, Portugalia, Finlandia, Luksemburg, Wielka Brytania, Słowenia, Czechy, Węgry, Austria, Irlandia. Natomiast spoza Państw Członkowskich Unii Europejskiej odpowiednie regulacje obowiązują także m.in. w Norwegii, Islandii, Szwajcarii, Andorze, Chorwacji, Izraelu, Urugwaju, Nowej Zelandii, Kanadzie, Republice Południowej Afryki, Argentynie, Australii, Ekwadorze, a także niektórych stanach Stanów Zjednoczonych i Meksyku. Wspomniane wyżej państwa wykorzystywały bardzo różne formy prawne formalizacji związków alternatywnych do małżeństw. Generalnie, można je podzielić na cztery zasadnicze instytucje: konkubinat, a więc związek nieformalny, który posiada określone prawa wynikające z przepisów niektórych ustaw oraz orzecznictwa sądów; umowa cywilnoprawna regulująca prawa i obowiązki partnerów, rejestrowana w urzędzie stanu cywilnego (np. francuska Obywatelska Umowa Solidarności, *Pacte civil de solidarité*); rejestrowany związek partnerski, zawierany przed urzędnikiem stanu cywilnego (forma prawna przyjęta przez m.in. ustawodawcę węgierskiego, czeskiego, brytyjskiego i niemieckiego); małżeństwo, czyli przyznanie możliwości zawierania małżeństwa nie tylko osobom różnej płci, ale także tej samej płci (rozwiązanie m.in. norweskie, szwedzkie,

holenderskie, belgijskie, hiszpańskie).

Polsce podjęto próbę uregulowania sytuacji osób żyjących w związkach nieformalnych i umożliwienia im rejestrowania związków w 2003 r., kiedy prof. Maria Szyszkowska, senator RP V kadencji wniosła pod obrady Senatu projekt ustawy o związkach partnerskich, przewidujący m.in. ustawowe prawo do dziedziczenia po zmarłym partnerze oraz prawo ustanowienia wspólności majątkowej w drodze aktu notarialnego, a rozwiązania te adresowane były do osób homoseksualnych. Zakończenie kadencji Sejmu i Senatu spowodowało przerwanie prac ustawodawczych, a do prac tych nie powrócono w kolejnej kadencji.

Projektowana ustawa jest adresowana zarówno do osób żyjących w związkach heteroseksualnych, jak również do osób homoseksualnych żyjących w związkach z osobami tej samej płci, które nie są uprawnione do zawarcia małżeństwa w obowiązującym stanie prawnym. Należy podkreślić, że nie narusza ona przepisów prawa polskiego dotyczących związków małżeńskich, a w szczególności art. 18 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, który stanowi o małżeństwie jako o związku kobiety i mężczyzny. Projekt ustawy przewiduje bowiem zawarcie związku partnerskiego, które jest dokonywane w formie umowy pomiędzy partnerami, a zawarta umowa związku partnerskiego nie powoduje powstania pomiędzy partnerami węzła małżeńskiego, ani też nie ma wpływu na stan cywilny osób pozostających w związku partnerskim.

Wnioskodawcy proponują umożliwienie zawarcia umowy związku partnerskiego wyłącznie pełnoletnim osobom fizycznym, nie pozostającym jednocześnie w związku małżeńskim, ani w innym zarejestrowanym związku partnerskim. Na zasadzie swobody umów dwie osoby fizyczne pozostające faktycznie we wspólnym pożyciu określają swoje wszelkie wzajemne zobowiązania o charakterze majątkowym lub osobistym w celu organizacji wspólnego życia. Umowy związku partnerskiego nie mogą zawrzeć krewni i powinowaci w linii prostej, ani też rodzeństwo, a także osoby związane ze sobą węzłem przysposobienia. Umowa związku partnerskiego, zgodnie z projektowanymi regulacjami, musi zostać zawarta w formie pisemnej z podpisami poświadczonymi notarialnie. Umowa taka jest następnie rejestrowana w urzędzie stanu cywilnego. Strony umowy związku partnerskiego mogą podjąć decyzję o przyjęciu wspólnego nazwiska, będącego dotychczas nazwiskiem jednej ze stron lub o połączeniu nazwiska jednej ze stron z dotychczasowym nazwiskiem drugiej strony, przy czym nazwisko utworzone w wyniku połączenia nie może składać się z więcej niż dwóch członów.

Zgodnie z przedłożonym projektem ustawy, umowa związku partnerskiego ulegałaby wygaśnięciu z chwilą śmierci jednej ze stron. Z kolei rozwiązanie umowy następowaloby z mocy prawa z chwilą zawarcia przez jednego z partnerów związku małżeńskiego. Umowa mogłaby być rozwiązana także na mocy wspólnego pisemnego oświadczenia, a także z chwilą upływu sześciu miesięcy od złożenia przez jedną ze stron umowy związku partnerskiego drugiej stronie tej umowy pisemnego oświadczenia o wypowiedzeniu umowy. Rozwiązania umowy nie dokonywałby zatem sąd - ze względu na brak węzła małżeńskiego łączącego partnerów. Fakt rozwiązania umowy związku partnerskiego podlegałby także, podobnie jak fakt zawarcia, rejestracji w urzędzie stanu cywilnego. Warunkiem rozwiązania umowy związku partnerskiego byłoby przedstawienie kierownikowi urzędu stanu cywilnego wspólnego pisemnego oświadczenia stron umowy związku partnerskiego o jej rozwiązaniu albo oświadczenia jednej ze stron umowy związku partnerskiego o wypowiedzeniu umowy związku partnerskiego wraz z oświadczeniem o upływie sześciu miesięcy od wypowiedzenia.

Projekt ustawy zakłada, że po upływie roku od rejestracji umowy związku partnerskiego partnerzy byłiby uprawnieni do dziedziczenia po sobie jak małżonkowie i byłiby zaliczeni do pierwszej grupy spadkowej w podatku od spadków i darowizn, a ponadto byłiby uprawnieni do zachowku po partnerze zmarłym w trakcie trwania umowy. Partnerzy byłiby także – po upływie roku od rejestracji umowy związku partnerskiego – uprawnieni do wspólnego rozliczania uzyskanych dochodów w zakresie podatku dochodowego od osób fizycznych, uzyskania zabezpieczenia społecznego po zmarłym partnerze, czy też wstąpienia w stosunek najmu lokalu mieszkalnego, w którym zamieszkiwali w trakcie trwania umowy związku partnerskiego. Ponadto uzyskiwaliby prawo do wzięcia urlopu opiekuńczego w celu sprawowania opieki nad chorym partnerem, prawo do korzystania ze świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz prawo do ubiegania się po zmarłym partnerze o rentę rodzinną, na takich samych zasadach jak małżonkowie, prawo do wstąpienia w stosunek najmu lokalu mieszkalnego po zmarłym partnerze, prawo do wspólnego ubiegania się o członkostwo w spółdzielni i ustanowienie spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego po zmarłym partnerze na takich samych zasadach jak małżonkowie. Partnerzy mieliby także prawo do dysponowania wkładem pieniężnym na rachunku bankowym na wypadek śmierci na rzecz partnera oraz prawo do pochowania zmarłego partnera, a także chronienia autorskich praw osobistych zmarłego partnera. Mogliby odmówić składania zeznań w postępowaniu cywilnym, karnym, podatkowym lub administracyjnym, na takich samych zasadach jak małżonkowie. Tym samym projektowana regulacja wprowadza zmiany do szeregu innych ustaw, nowelizując:

- ustawę z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych,
- ustawę z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego,
- ustawę z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny,
- ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego,
- ustawę z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn,
- ustawę z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych,
- ustawę z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych,
- ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny,
- ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego,
- ustawę z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe,
- ustawę z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa,
- ustawę z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,
- ustawę z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa,
- ustawę z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych,
- ustawę z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach,
- ustawę z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych,
- ustawę z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- ustawę z dnia 1 lipca 2005 r. o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów.

Zdaniem wnioskodawców wprowadzenie rocznego terminu dla wywołania skutków w sferze majątkowej partnerów uniemożliwi zawieranie umów związku partnerskiego dla pozoru lub w celu uniknięcia obowiązków podatkowych. Co istotne, projektowana ustawa nie niesie za sobą skutków gospodarczych.

Jednocześnie trudno jest oszacować skutki finansowe dla budżetu państwa. Jak wskazano na wstępie uzasadnienia, choć przybliżona liczba związków nieformalnych jest znana, to dane te nie są aktualne, bowiem pochodzą z roku 2002. Trudno oszacować również liczbę osób, które będą chciały skorzystać z proponowanych rozwiązań zawarcia i zarejestrowania umowy związku partnerskiego. Wskazać jednak należy, że zgodnie z projektem ustawy skutki finansowe między osobami zawierającymi umowę związku partnerskiego powstaną dopiero po upływie roku od chwili rejestracji tego związku.

Projektowana ustawa nie jest objęta prawem Unii Europejskiej.

Projekt ustawy był konsultowany z przedstawicielami organizacji i środowisk działających na rzecz tolerancji i przeciw dyskryminacji osób homoseksualnych, a jego merytoryczne rozwiązania w znaczącej większości stanowiły postulaty tych środowisk.

---

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych, ustawę z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego, ustawę z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny, ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, ustawę z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn, ustawę z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawę z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny, ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego, ustawę z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe, ustawę z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa, ustawę z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ustawę z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, ustawę z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych, ustawę z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach, ustawę z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych, ustawę z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, ustawę z dnia 1 lipca 2005 r. o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów.

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2001 r. Nr 49, poz. 509, z 2002 r. Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271 i Nr 169, poz. 1387, z 2003 r. Nr 130, poz. 1188 i Nr 170, poz. 1660, z 2004 r. Nr 162, poz. 1692, z 2005 r. Nr 64, poz. 565, Nr 78, poz. 682 i Nr 181, poz. 1524, z 2008 r. Nr 229, poz. 1539, z 2009 r. Nr 195, poz. 1501 i Nr 216, poz. 1676 oraz z 2010 r. Nr 40, poz. 230, Nr 167, poz. 1131 i Nr 182, poz. 1228.

³⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2000 r. Nr 120, poz. 1268, z 2002 r. Nr 113, poz. 984, z 2003 r. Nr 80, poz. 717 i Nr 162, poz. 1568, z 2006 r. Nr 220, poz. 1600, z 2008 r. Nr 216, poz. 1367, z 2009 r. Nr 98, poz. 817 oraz z 2010 r. Nr 182, poz. 1228.

⁴⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2001 r. Nr 49, poz. 509, z 2002 r. Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271 i Nr 169, poz. 1387, z 2003 r. Nr 130, poz. 1188 i Nr 170, poz. 1660, z 2004 r. Nr 162, poz. 1692, z 2005 r. Nr 64, poz. 565, Nr 78, poz. 682 i Nr 181, poz. 1524, z 2008 r. Nr 229, poz. 1539, z 2009 r. Nr 195, poz. 1501 i Nr 216, poz. 1676 oraz z 2010 r. Nr 40, poz. 230, Nr 167, poz. 1131 i Nr 182, poz. 1228.

⁵⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1971 r. Nr 27, poz. 252, z 1976 r. Nr 19, poz. 122, z 1982 r. Nr 11, poz. 81, Nr 19, poz. 147 i Nr 30, poz. 210, z 1984 r. Nr 45, poz. 242, z 1985 r. Nr 22, poz. 99, z 1989 r. Nr 3, poz. 11, z 1990 r. Nr 34, poz. 198, Nr 55, poz. 321 i Nr 79, poz. 464, z 1991 r. Nr 107, poz. 464 i Nr 115, poz. 496, z 1993 r. Nr 17, poz. 78, z 1994 r. Nr 27, poz. 96, Nr 85, poz. 388 i Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 83, poz. 417, z 1996 r. Nr 114, poz. 542, Nr 139, poz. 646 i Nr 149, poz. 703, z 1997 r. Nr 43, poz. 272, Nr 115, poz. 741, Nr 117, poz. 751 i Nr 157, poz. 1040, z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 117, poz. 758, z 1999 r. Nr 52, poz. 532, z 2000 r. Nr 22, poz. 271, Nr 74, poz. 855 i 857, Nr 88, poz. 983 i Nr 114, poz. 1191, z 2001 r. Nr 11, poz. 91, Nr 71, poz. 733, Nr 130, poz. 1450 i Nr 145, poz. 1638, z 2002 r. Nr 113, poz. 984 i Nr 141, poz. 1176, z 2003 r. Nr 49, poz. 408, Nr 60, poz. 535, Nr 64, poz. 592 i Nr 124, poz. 1151, z 2004 r. Nr 91, poz. 870, Nr 96, poz. 959, Nr 162, poz. 1692, Nr 172, poz. 1804 i Nr 281, poz. 2783, z 2005 r. Nr 48, poz. 462, Nr 157, poz. 1316 i Nr 172, poz. 1438, z 2006 r. Nr 133, poz. 935 i Nr 164, poz. 1166, z 2007 r. Nr 80, poz. 538, Nr 82, poz. 557 i Nr 181, poz. 1287, z 2008 r. Nr 116, poz. 731, Nr 163, poz. 1012, Nr 220, poz. 1425 i 1431 i Nr 228, poz. 1506, z 2009 r. Nr 42, poz. 341, Nr 79, poz. 662 i Nr 131, poz. 1075 oraz z 2010 r. Nr 40, poz. 222 i Nr 155, poz. 1037.

⁶⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1965 r. Nr 15, poz. 113, z 1974 r. Nr 27, poz. 157 i Nr 39, poz. 231, z 1975 r. Nr 45, poz. 234, z 1982 r. Nr 11, poz. 82 i Nr 30, poz. 210, z 1983 r. Nr 5, poz. 33, z 1984 r. Nr 45, poz. 241 i 242, z 1985 r. Nr 20, poz. 86, z 1987 r. Nr 21, poz. 123, z 1988 r. Nr 41, poz. 324, z 1989 r. Nr 4, poz. 21 i Nr 33, poz. 175, z 1990 r. Nr 14, poz. 88, Nr 34, poz. 198, Nr 53, poz. 306, Nr 55, poz. 318 i Nr 79, poz. 464, z 1991 r. Nr 7, poz. 24, Nr 22, poz. 92 i Nr 115, poz. 496, z 1993 r. Nr 12, poz. 53, z 1994

---

r. Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 83, poz. 417, z 1996 r. Nr 24, poz. 110, Nr 43, poz. 189, Nr 73, poz. 350 i Nr 149, poz. 703, z 1997 r. Nr 43, poz. 270, Nr 54, poz. 348, Nr 75, poz. 471, Nr 102, poz. 643, Nr 117, poz. 752, Nr 121, poz. 769 i 770, Nr 133, poz. 882, Nr 139, poz. 934, Nr 140, poz. 940 i Nr 141, poz. 944, z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 117, poz. 757, z 1999 r. Nr 52, poz. 532, z 2000 r. Nr 22, poz. 269 i 271, Nr 48, poz. 552 i 554, Nr 55, poz. 665, Nr 73, poz. 852, Nr 94, poz. 1037, Nr 114, poz. 1191 i 1193 i Nr 122, poz. 1314, 1319 i 1322, z 2001 r. Nr 4, poz. 27, Nr 49, poz. 508, Nr 63, poz. 635, Nr 98, poz. 1069, 1070 i 1071, Nr 123, poz. 1353, Nr 125, poz. 1368 i Nr 138, poz. 1546, z 2002 r. Nr 25, poz. 253, Nr 26, poz. 265, Nr 74, poz. 676, Nr 84, poz. 764, Nr 126, poz. 1069 i 1070, Nr 129, poz. 1102, Nr 153, poz. 1271, Nr 219, poz. 1849 i Nr 240, poz. 2058, z 2003 r. Nr 41, poz. 360, Nr 42, poz. 363, Nr 60, poz. 535, Nr 109, poz. 1035, Nr 119, poz. 1121, Nr 130, poz. 1188, Nr 139, poz. 1323, Nr 199, poz. 1939 i Nr 228, poz. 2255, z 2004 r. Nr 9, poz. 75, Nr 11, poz. 101, Nr 68, poz. 623, Nr 91, poz. 871, Nr 93, poz. 891, Nr 121, poz. 1264, Nr 162, poz. 1691, Nr 169, poz. 1783, Nr 172, poz. 1804, Nr 204, poz. 2091, Nr 210, poz. 2135, Nr 236, poz. 2356 i Nr 237, poz. 2384, z 2005 r. Nr 13, poz. 98, Nr 22, poz. 185, Nr 86, poz. 732, Nr 122, poz. 1024, Nr 143, poz. 1199, Nr 150, poz. 1239, Nr 167, poz. 1398, Nr 169, poz. 1413 i 1417, Nr 172, poz. 1438, Nr 178, poz. 1478, Nr 183, poz. 1538, Nr 264, poz. 2205 i Nr 267, poz. 2258, z 2006 r. Nr 12, poz. 66, Nr 66, poz. 466, Nr 104, poz. 708 i 711, Nr 186, poz. 1379, Nr 208, poz. 1537 i 1540, Nr 226, poz. 1656 i Nr 235, poz. 1699, z 2007 r. Nr 7, poz. 58, Nr 47, poz. 319, Nr 50, poz. 331, Nr 99, poz. 662, Nr 106, poz. 731, Nr 112, poz. 766 i 769, Nr 115, poz. 794, Nr 121, poz. 831, Nr 123, poz. 849, Nr 176, poz. 1243, Nr 181, poz. 1287, Nr 192, poz. 1378 i Nr 247, poz. 1845, z 2008 r. Nr 59, poz. 367, Nr 96, poz. 609 i 619, Nr 110, poz. 706, Nr 116, poz. 731, Nr 119, poz. 772, Nr 120, poz. 779, Nr 122, poz. 796, Nr 171, poz. 1056, Nr 220, poz. 1431, Nr 228, poz. 1507, Nr 231, poz. 1547 i Nr 234, poz. 1571, z 2009 r. Nr 26, poz. 156, Nr 67, poz. 571, Nr 69, poz. 592 i 593, Nr 131, poz. 1075, Nr 179, poz. 1395 i Nr 216, poz. 1676 oraz z 2010 r. Nr 3, poz. 13, Nr 7, poz. 45, Nr 40, poz. 229, Nr 108, poz. 684, Nr 109, poz. 724, Nr 125, poz. 842, Nr 152, poz. 1018, Nr 155, poz. 1037 i Nr 182, poz. 1228.

⁷⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2010 r. Nr 57, poz. 352, Nr 75, poz. 473, Nr 105, poz. 655, Nr 149, poz. 996, Nr 182, poz. 1228, Nr 219, poz. 1442 i Nr 226, poz. 1475 i 1478.

⁸⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2006 r. Nr 94, poz. 658 i Nr 121, poz. 843, z 2007 r. Nr 99, poz. 662 i Nr 181, poz. 1293, z 2009 r. Nr 157, poz. 1241 oraz z 2010 r., Nr 152, poz. 1016.

⁹⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1997 r. Nr 128, poz. 840, z 1999 r. Nr 64, poz. 729 i Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 48, poz. 548, Nr 93, poz. 1027 i Nr 116, poz. 1216, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071, z 2003 r. Nr 111, poz. 1061, Nr 121, poz. 1142, Nr 179, poz. 1750, Nr 199, poz. 1935 i Nr 228, poz. 2255, z 2004 r. Nr 25, poz. 219, Nr 69, poz. 626, Nr 93, poz. 889 i Nr 243, poz. 2426, z 2005 r. Nr 86, poz. 732, Nr 90, poz. 757, Nr 132, poz. 1109, Nr 163, poz. 1363, Nr 178, poz. 1479 i Nr 180, poz. 1493, z 2006 r. Nr 190, poz. 1409, Nr 218, poz. 1592 i Nr 226, poz. 1648, z 2007 r. Nr 89, poz. 589, Nr 123, poz. 850, Nr 124, poz. 859 i Nr 192, poz. 1378, z 2008 r. Nr 90, poz. 560, Nr 122, poz. 782, Nr 171, poz. 1056, Nr 173, poz. 1080 i Nr 214, poz. 1344, z 2009 r. Nr 62, poz. 504, Nr 63, poz. 533, Nr 166, poz. 1317, Nr 168, poz. 1323, Nr 190, poz. 1474, Nr 201, poz. 1540 i Nr 206, poz. 1589 oraz z 2010 r. Nr 7, poz. 46, Nr 40, poz. 227 i 229, Nr 98, poz. 625 i 626, Nr 125, poz. 842, Nr 127, poz. 857, Nr 152, poz. 1018 i 1021 i Nr 182, poz. 1228.

¹⁰⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1999 r. Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 50, poz. 580, Nr 62, poz. 717, Nr 73, poz. 852 i Nr 93, poz. 1027, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071 i Nr 106, poz. 1149, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, z 2003 r. Nr 17, poz. 155, Nr 111, poz. 1061 i Nr 130, poz. 1188, z 2004 r. Nr 51, poz. 514, Nr 69, poz. 626, Nr 93, poz. 889, Nr 240, poz. 2405 i Nr 264, poz. 2641, z 2005 r. Nr 10, poz. 70, Nr 48, poz. 461, Nr 77, poz. 680, Nr 96, poz. 821, Nr 141, poz. 1181, Nr 143, poz. 1203, Nr 163, poz. 1363, Nr 169, poz. 1416 i Nr 178, poz. 1479, z 2006 r. Nr 15, poz. 118, Nr 66, poz. 467, Nr 95, poz. 659, Nr 104, poz. 708 i 711, Nr 141, poz. 1009 i 1013, Nr 167, poz. 1192 i Nr 226, poz. 1647 i 1648, z 2007 r. Nr 20, poz. 116, Nr 64, poz. 432, Nr 80, poz. 539, Nr 89, poz. 589, Nr 99, poz. 664, Nr 112, poz. 766, Nr 123, poz. 849 i Nr 128, poz. 903, z 2008 r. Nr 27, poz. 162, Nr 100, poz. 648, Nr 107, poz. 686, Nr 123, poz. 802, Nr 182, poz. 1133, Nr 208, poz. 1308, Nr 214, poz. 1344, Nr 225, poz. 1485, Nr 234, poz. 1571 i Nr 237, poz. 1651, z 2009 r. Nr 8, poz. 39, Nr 20, poz.

104, Nr 28, poz. 171, Nr 68, poz. 585, Nr 85, poz. 716, Nr 127, poz. 1051, Nr 144, poz. 1178, Nr 168, poz. 1323, Nr 178, poz. 1375, Nr 190, poz. 1474 i Nr 206, poz. 1589 oraz z 2010 r. Nr 7, poz. 46, Nr 98, poz. 626, Nr 106, poz. 669, Nr 122, poz. 826, Nr 125, poz. 842 i Nr 182, poz. 1228.

¹¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2002 r. Nr 126, poz. 1070, Nr 141, poz. 1178, Nr 144, poz. 1208, Nr 153, poz. 1271, Nr 169, poz. 1385 i 1387 i Nr 241, poz. 2074, z 2003 r. Nr 50, poz. 424, Nr 60, poz. 535, Nr 65, poz. 594, Nr 228, poz. 2260 i Nr 229, poz. 2276, z 2004 r. Nr 64, poz. 594, Nr 68, poz. 623, Nr 91, poz. 870, Nr 96, poz. 959, Nr 121, poz. 1264, Nr 146, poz. 1546 i Nr 173, poz. 1808, z 2005 r. Nr 83, poz. 719, Nr 85, poz. 727, Nr 167, poz. 1398 i Nr 183, poz. 1538, z 2006 r. Nr 104, poz. 708, Nr 157, poz. 1119, Nr 190, poz. 1401 i Nr 245, poz. 1775, z 2007 r. Nr 42, poz. 272 i Nr 112, poz. 769, z 2008 r. Nr 171, poz. 1056, Nr 192, poz. 1179, Nr 209, poz. 1315 i Nr 231, poz. 1546, z 2009 r. Nr 18, poz. 97, Nr 42, poz. 341, Nr 65, poz. 545, Nr 71, poz. 609, Nr 127, poz. 1045, Nr 131, poz. 1075, Nr 144, poz. 1176, Nr 165, poz. 1316, Nr 166, poz. 1317, Nr 168, poz. 1323 i Nr 201, poz. 1540 oraz z 2010 r. Nr 40, poz. 226, Nr 81, poz. 530, Nr 126, poz. 853 i Nr 182, poz. 1228.

¹²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2005 r. Nr 85, poz. 727, Nr 86, poz. 732 i Nr 143, poz. 1199, z 2006 r. Nr 66, poz. 470, Nr 104, poz. 708, Nr 143, poz. 1031, Nr 217, poz. 1590 i Nr 225, poz. 1635, z 2007 r. Nr 112, poz. 769, Nr 120, poz. 818, Nr 192, poz. 1378 i Nr 225, poz. 1671, z 2008 r. Nr 118, poz. 745, Nr 141, poz. 888, Nr 180, poz. 1109, Nr 209, poz. 1316, 1318 i 1320, z 2009 r. Nr 18, poz. 97, Nr 44, poz. 362, Nr 57, poz. 466, Nr 131, poz. 1075, Nr 157, poz. 1241, Nr 166, poz. 1317, Nr 168, poz. 1323, Nr 213, poz. 1652 i Nr 216, poz. 1676 oraz z 2010 r. Nr 40, poz. 230, Nr 57, poz. 355, Nr 127, poz. 858, Nr 167, poz. 1131 i Nr 182, poz. 1228.

¹³⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 19, poz. 177 i Nr 63, poz. 591, z 2005 r. Nr 72, poz. 643, Nr 122, poz. 1024, Nr 167, poz. 1398 i Nr 260, poz. 2184, z 2006 r. Nr 165, poz. 1180, z 2007 r. Nr 125, poz. 873, z 2008 r. Nr 235, poz. 1617, z 2009 r. Nr 65, poz. 545, Nr 117, poz. 988, Nr 202, poz. 1550 i Nr 223, poz. 1779 oraz z 2010 r. Nr 207, poz. 1373.

¹⁴⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2007 r. Nr 120, poz. 818, z 2008 r. Nr 216, poz. 1367 oraz z 2010 r. Nr 81, poz. 531.

¹⁵⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2008 r. Nr 216, poz. 1367, Nr 225, poz. 1486, Nr 227, poz. 1505, Nr 234, poz. 1570 i Nr 237, poz. 1654, z 2009 r. Nr 6, poz. 33, Nr 22, poz. 120, Nr 26, poz. 157, Nr 38, poz. 299, Nr 92, poz. 753, Nr 97, poz. 800, Nr 98, poz. 817, Nr 111, poz. 918, Nr 118, poz. 989, Nr 157, poz. 1241, Nr 161, poz. 1278 i Nr 178, poz. 1374 oraz z 2010 r. Nr 50, poz. 301, Nr 107, poz. 679, Nr 125, poz. 842, Nr 127, poz. 857, Nr 165, poz. 1116 i Nr 182, poz. 1228.

Warszawa, 1 czerwca 2011 r.

BAS-WAPEiM-1209/11

Pan
Grzegorz Schetyna
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia prawna
w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej poselskiego projektu
ustawy o umowie związku partnerskiego
(przedstawiciel wnioskodawców: poseł Ryszard Kalisz)

Na podstawie art. 34 ust. 9 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 roku – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Monitor Polski z 2009 r. Nr 5, poz. 47, ze zmianami) sporządza się następującą opinię:

1. Przedmiot projektu ustawy

Przedłożony projekt ustawy ma regulować kwestie dotyczące umowy związku partnerskiego, w tym jej cel, formę i procedurę zawarcia, zasady wygaśnięcia czy rozwiązania i ich skutki.

Projekt ustawy zakłada również nowelizację:

- ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Dz. U. z 2000 r. Nr 23, poz. 295 ze zm.) – w zakresie prawa do pochowania zwłok ludzkich przez partnera,
- ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 ze zm.) – w zakresie przyznania partnerowi prawa odmowy zeznań w charakterze świadka,
- ustawy z dnia 12 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93 ze zm.) – w zakresie dziedziczenia ustawowego,
- ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 ze zm.) – w zakresie przyznania partnerowi prawa odmowy zeznań w charakterze świadka,
- ustawy z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn (Dz. U. z 2009 r. Nr 93, poz. 768 ze zm.) – w zakresie m.in. zaliczenia partnera do I grupy podatkowej, a jego zstępnych i in. do grupy II,
- ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2010 r. Nr 51, poz. 307 ze zm.) – w zakresie objęcia parterów tymi samymi regulacjami co małżonkowie,

- ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631 ze zm.) – w zakresie przyznania partnerowi prawa do wystąpienia z powództwem o ochronę praw osobistych zmarłego,
- ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 ze zm.) – w zakresie objęcia pojęciem „osoba najbliższa” również partnerów, o których mowa w projekcie,
- ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555 ze zm.) – w zakresie prawa odmowy zeznań po rozwiązaniu umowy związku partnerskiego,
- ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 ze zm.) – w zakresie możliwości ustanowienia zlecenia na wypadek śmierci na rzecz partnera,
- ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60 ze zm.) – w zakresie przyznania partnerowi prawa do odmowy złożenia zeznań w charakterze świadka,
- ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) – w zakresie przyznania partnerowi i in. osobom związanym z partnerem prawa do renty rodzinnej,
- ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyńska (Dz. U. z 2010 r. Nr 77 poz. 512 ze zm.) – w zakresie uznania partnera za członka rodziny,
- ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (Dz. U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1116 ze zm.) – w zakresie uznania partnera za członka rodziny,
- ustawy z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin (Dz. U. Nr 144, poz. 1043 ze zm.) – w zakresie uznania partnera za członka rodziny obywatela UE,
- ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027 ze zm.) – w zakresie uznania partnera za członka rodziny,
- ustawy z dnia 1 lipca 2005 r. o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów (Dz. U. Nr 169, poz. 1411 ze zm.) – w zakresie przyznania prawa do pobrania na rzecz partnera,
- ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (Dz. U. z 2009 r. Nr 52, poz. 417 ze zm.) – w zakresie uznania partnera za osobę bliską pacjenta.

Proponowana ustawa miałaby wejść w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.

2. Stan prawa Unii Europejskiej w materii objętej projektem

Kwestia zawierania umów związku partnerskiego leży poza zakresem prawa Unii Europejskiej.

Jedynie zmiana wprowadzona w art. 29 projektu, dotycząca ustawy z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe w tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin (dalej jako: ustawa), wymaga analizy zgodności z przepisami dyrektywy 2004/38/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie prawa obywateli Unii i członków ich rodzin do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium Państw Członkowskich, zmieniającej rozporządzenie (EWG) nr 1612/68 i uchylającej dyrektywy 64/221/EWG, 68/360/EWG, 72/194/EWG, 73/148/EWG, 75/34/EWG, 75/35/EWG, 90/364/EWG, 90/365/EWG i 93/96/EWG (Dz. Urz. UE L 158, 30.4.2004; dalej jako: dyrektywa).

3. Analiza przepisów projektu pod kątem ustalonego stanu prawa Unii Europejskiej

Projekt ustawy o umowie związku partnerskiego zakłada w art. 29 nowelizację ww. ustawy, a tym samym rozszerzenie zakresu osób objętych pojęciem „członka rodziny – cudzoziemca będącego lub niebędącego obywatelem UE” również o partnera związanego z obywatelem UE umową związku partnerskiego, bezpośredniego jego zstępnego w wieku do 21 lat lub pozostającego na utrzymaniu partnera, a także bezpośredniego wstępnego partnera związanego z obywatelem UE umową związku partnerskiego, pozostającego na utrzymaniu obywatela UE lub partnera.

Zgodnie z art. 2 dyrektywy, pojęcie „członek rodziny” – na potrzeby tej dyrektywy, transponowanej do prawa polskiego właśnie nowelizowaną ustawą – oznacza:

- a) współmałżonka;
- b) partnera, z którym obywatel Unii zawarł zarejestrowany związek partnerski, na podstawie ustawodawstwa danego Państwa Członkowskiego, jeżeli ustawodawstwo przyjmującego Państwa Członkowskiego uznaje równoważność między zarejestrowanym związkiem partnerskim a małżeństwem, oraz zgodnie z warunkami ustanowionymi w odpowiednim ustawodawstwie przyjmującego Państwa Członkowskiego;
- c) bezpośrednich zstępnych, którzy nie ukończyli dwudziestego pierwszego roku życia lub pozostają na utrzymaniu, oraz tych współmałżonka lub partnera, jak zdefiniowano w lit. b);

d) bezpośrednich wstępnych pozostających na utrzymaniu oraz tych współmałżonka lub partnera, jak zdefiniowano w lit. b);

Dyrektywa nie nakłada w żadnej mierze na państwa członkowskie obowiązku przyjęcia przepisów dotyczących związków partnerskich. Jednak przyjmujące państwo członkowskie – jeżeli uznaje równoważność związków partnerskich i małżeństwa (a tak stałoby się wraz z wejściem w życie projektowanej ustawy) – ma obowiązek przyznać prawa członka rodziny związane z wjazdem, pobytem i wyjazdem z terytorium UE również partnerom obywateli UE i innym wymienionym wyżej osobom związanym z partnerem.

Dodatkowo, w art. 3 ust. 2 dyrektywa nakłada na państwa członkowskie obowiązek ułatwienia wjazdu i pobytu m.in. partnera, z którym obywatel UE pozostaje w stałym, należycie poświadczonym związku. Przyjmujące państwo członkowskie dokonuje szczegółowej analizy osobistych okoliczności i uzasadnia każdą odmowę wjazdu lub pobytu wobec tych osób.

Projekt ustawy – zakładając przyznanie praw członka rodziny również partnerom obywateli UE - jest zatem zgodny z prawem Unii Europejskiej.

4. Konkluzja

Projekt ustawy o umowie związku partnerskiego nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej, z wyjątkiem proponowanej nowelizacji ustawy z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe w tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin, która jest zgodna z prawem Unii Europejskiej.

Dyrektor Biura Analiz Sejmowych

Michał Królikowski

Warszawa, 1 czerwca 2011 r.

BAS-WAPEiM-1210/11

Pan
Grzegorz Schetyna
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia prawna
w sprawie stwierdzenia – w trybie art. 95a ust. 3 Regulaminu Sejmu – czy
poselski projekt ustawy o umowie związku partnerskiego (przedstawiciel
wnioskodawców: poseł Ryszard Kalisz) jest projektem ustawy wykonującej
prawo Unii Europejskiej

Przedłożony projekt ustawy ma regulować kwestie dotyczące umowy związku partnerskiego, w tym jej cel, formę i procedurę zawarcia, zasady wygaśnięcia czy rozwiązania i ich skutki.

Projekt ustawy zakłada również nowelizację 18 innych ustaw, przyznając określone prawa osobom, które zawarły umowę związku partnerskiego.

Proponowana ustawa miałaby wejść w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.

Projekt ustawy o umowie związku partnerskiego nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej, z wyjątkiem proponowanej nowelizacji ustawy z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe w tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin, która jest zgodna z prawem Unii Europejskiej.

Poselski projekt ustawy o umowie związku partnerskiego nie ma na celu wykonania prawa UE, a zatem **nie jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej** w rozumieniu art. 95a Regulaminu Sejmu.

Dyrektor Biura Analiz Sejmowych

Michał Królikowski

P-1018 /2011

Warszawa, dnia 27 czerwca 2011 r.

SEKRETARIAT SZEFA KS

L.dz. ....

Data wpływu 0.7.07.2011

Pan
Lech Czapla
Szef Kancelarii Sejmu
ul. Wiejska 4/6/8
00-902 Warszawa

Branonny Panie dlinisthe

W imieniu Krajowej Rady Biegłych Rewidentów bardzo serdecznie dziękuję za przesłanie poselskiego projektu ustawy o umowie związku partnerskiego (pismo z dnia 10 czerwca 2011 r., znak: GMS-WP-173-126/11).

Jednocześnie pragnę poinformować, że Krajowa Izba Biegłych Rewidentów nie zgłasza uwag do ww. projektu ustawy.

Z poważaniem

P r e z e s

Krajowej Rady Biegłych Rewidentów

A. Kęsik
Adam Kęsik